

Recenzje

DOI: 10.26354/bb.7.4.85.2021

Magdalena Kozińska*
ORCID: 0000-0001-8767-6545
magdalena.kozinska@sgh.waw.pl

Paweł Niedziółka, *Zielona (r)ewolucja w polskiej bankowości*, Difin, Warszawa 2020

Paweł Niedziółka, profesor Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie, jest autorem wielu publikacji naukowych poświęconych funkcjonowaniu rynku finansowego – od kwestii instytucjonalnych i regulacyjnych po praktyczne aspekty obrotu instrumentami finansowymi. Jako praktyk bankowy, w swoich rozważaniach podnosi kwestie bieżących wyzwań, z którymi przychodzi mierzyć się instytucjom finansowym. Nie dziwi zatem, że w swojej najnowszej książce P. Niedziółka podejmuje aktualne zagadnienia związane z kwestiami klimatycznymi i środowiskowymi oraz ich związku z sektorem finansowym, ze szczególnym uwzględnieniem doświadczeń polskiej bankowości.

Temat zrównoważonych, zielonych finansów oraz wpływu czynników klimatycznych i środowiskowych jest w ostatnich latach jednym z najczęściej dyskutowanych w kręgach finansistów. Wynika to z coraz bardziej odczuwalnego wpływu globalnego ocieplenia oraz konsekwencji intensywnego wykorzystania nieodnawialnych zasobów naturalnych na funkcjonowanie gospodarek i społeczeństw. Coraz częściej występujące skrajne zjawiska pogodowe (klimatyczne) stają się źródłem za-

* Magdalena Kozińska – Adiunkt w Kolegium Ekonomiczno-Społecznym SGH.

grożenia także dla systemu finansowego. Wynikają one nie tylko z materializacji ryzyka operacyjnego (np. zalanie oddziałów instytucji finansowej w wyniku występujących powodzi), ale także materializacji ryzyka kredytowego, rynkowego czy wzrostu odpowiedzialności ubezpieczeniowej instytucji finansowych (zagrożenia te dotyczą zarówno zakładów ubezpieczeniowych, jak również innych instytucji finansowych, które udzielają finansowania podmiotom poszkodowanym w wyniku zmian klimatycznych czy katastrof naturalnych). Sektor finansowy, jako dawca kapitału gwarantującego realizację różnych przedsięwzięć, jest również bardzo dobrym agentem wymuszającym transformację gospodarek w stronę niskoemisyjnych, przyczyniając się w ten sposób do ograniczenia negatywnych skutków zmian klimatycznych. Obszar zagadnień klimatycznych jest zatem w dwojaki sposób przedmiotem szczególnego zainteresowania instytucji finansowych i wpisuje się w nurt popularyzacji zagadnień o charakterze ESG (ang. *environmental, social and corporate governance*) promujących prowadzenie społecznie odpowiedzialnej działalności gospodarczej (nie tylko przez instytucje finansowe). Podkreślić należy, że wskazane powyżej zagadnienia w ostatnich latach stanowią nie tylko przedmiot rosnącego zainteresowania instytucji finansowych, ich klientów i inwestorów, ale także regulatorów i instytucji nadzorujących ich działalność. Oczekuje się bowiem, że nie tylko instytucje finansowe będą działały w sposób zrównoważony, ale także instytucje sieci bezpieczeństwa będą uwzględniać zagadnienia ESG w swojej działalności (np. banki centralne w swojej polityce monetarnej czy regulatorzy w ocenie poziomu ryzyka poszczególnych instytucji finansowych).

Powyższe jasno wskazuje na konieczność rozwoju badań naukowych dotyczących związków zmian klimatycznych i systemu finansowego, a także oddziaływania instytucji finansowych na gospodarkę realną w celu redukcji jej niszczącego wpływu na środowisko. Tymczasem badania w tym zakresie przez wiele lat nie były przedmiotem istotnego zainteresowania naukowców. Temat ten w polskiej literaturze nie doczekał się dotychczas, z nielicznymi wyjątkami, kompleksowego opracowania¹. Publikacja P. Niedziółki należy do pionierskiego nurtu w krajowych badaniach dotyczących wzajemnych powiązań systemu finansowego i zmian klimatyczno-środowiskowych.

Recenzowana monografia składa się z 13 rozdziałów, które można podzielić na cztery bloki tematyczne obejmujące:

- 1) podstawowe teorie ekonomii na temat eksploatacji zasobów naturalnych Ziemi (wskazując w ten sposób na ekonomiczne uzasadnienie konieczności podjęcia działań mających na celu ograniczenie wpływu działalności gospodarczej na naszą planetę) – rozdziały 1–2,
- 2) najważniejsze inicjatywy i systemy nakierowane na ochronę środowiska naturalnego i klimatu (ukazując skalę i zakres podjętych działań) – rozdziały 3–6,

¹ Wyjątkiem jest tu w zasadzie jedynie opracowanie M. Ziolo, *Finanse zrównoważone. Rozwój. Ryzyko. Rynek*, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa 2020.

- 3) znaczenie kwestii klimatyczno-środowiskowych dla systemu finansowego (analizując osiągnięcie celów wypracowanych w ramach inicjatyw międzynarodowych w zakresie ochrony środowiska zaprezentowanych we wcześniejszej części książki) – rozdziały 7–11,
- 4) uwarunkowania funkcjonowania rynku zielonej energii oraz udziału w nim banków w Polsce – rozdziały 12–13.

W pierwszym bloku tematycznym w zwięzły sposób przedstawiono dorobek ekonomii w zakresie wyczerpalności zasobów i jej konsekwencji (m.in. teorie Malthusa, Smitha, Ricardo, Solowa, Kremiera, Kuznetza). Zwrócono uwagę na teorię efektów zewnętrznych (podatek Pigou) oraz koncepcję Nordhaus. Dokonano także szczegółowego omówienia inwentaryzacji przyczyn i skutków globalnego ocieplenia. Takie nakreślenie obszaru problemowego zdecydowanie ułatwia czytelnikowi zrozumienie przyczyn podjęcia na szczeblu międzynarodowym określonych inicjatyw.

Wszystkie najważniejsze uzgodnienia i porozumienia międzynarodowe nakierowane na podejmowanie działań chroniących Ziemię zostały przedstawione w drugim bloku tematycznym. Czytelnik może dowiedzieć się o wnioskach i postanowieniach wypracowanych w ramach tzw. raportu U Thanta oraz kolejnych szczytów klimatycznych. Wspomniano tutaj o deklaracji sztokholmskiej, raporcie Klubu Rzymskiego z 1972 r., Szczycie Ziemi w Rio de Janeiro w 1992 r. i kolejnych Konferencji Stron (COP), a także protokole z Kioto czy porozumieniu paryskim i ich konsekwencjach dla podmiotów gospodarczych. W monografii znajdziemy również podsumowanie unijnych inicjatyw na rzecz środowiska naturalnego (dyrektyw i rozporządzeń), w tym kluczowego aktualnie dokumentu, tj. *2030 Climate Target Plan*, wyznaczającego kierunek i skalę podejmowanych w UE działań nakierowanych na rzecz ochrony środowiska naturalnego.

Z punktu widzenia interesariuszy systemu finansowego kluczowe znaczenie mają treści przedstawione w trzecim bloku, który poświęcono *stricte* wpływowi ryzyka klimatycznego na system finansowy i odwrotnie. Warto podkreślić, że ta część książki porządkuje rozproszone w literaturze (głównie zagranicznej) kluczowe obszary wspólne pomiędzy systemem finansowym i ryzykiem klimatycznym, w tym:

- rodzaje ryzyka związane z materializacją ryzyka środowiskowo-klimatycznego dla systemu finansowego,
- znaczenie ryzyka środowiskowo-klimatycznego dla instytucji finansowych na tle innych rodzajów ryzyka na podstawie wyników najnowszych badań,
- syntetyzuje konsekwencje występowania ryzyka środowiskowo-klimatycznego z punktu widzenia banków,
- potencjalne podejścia do uwzględniania ryzyka środowiskowo-klimatycznego w zarządzaniu bankiem (w tym ESG).

Analizując potencjalny wpływ ryzyka środowiskowo-klimatycznego na system finansowy, uwzględniono nie tylko aspekt pojedynczej instytucji, ale także wymiar systemowy (oddziaływania ryzyka środowiskowo-klimatycznego na stabilność finansową). Trafnie podsumowano inicjatywy podejmowane przez banki central-

ne i nadzorców, mające na celu uwzględnienie kwestii klimatycznych zarówno w działaniu instytucji sieci bezpieczeństwa finansowego, jak również w tworzonych przez nie regulacjach, które stanowią bezpośredni bodziec do wprowadzania oczekiwanych rozwiązań przez instytucje finansowe. Po charakterystyce inicjatyw nadzorczych przedstawiono również działania podejmowane samodzielnie przez instytucje finansowe, mające na celu wspieranie działań nakierowanych na ochronę środowiska (np. zielona bankowość, porozumienia banków na rzecz klimatu czy zasady równikowe). Pod tym względem oryginalne jest zaprezentowanie dotychczasowych działań podjętych przez poszczególne banki w Polsce.

Warto podkreślić, że Autor szczególnie nacisk położył na politykę kredytową odnoszącą się do nowych projektów z obszaru odnawialnych źródeł energii w Polsce, w szczególności finansowanie lądowej energetyki wiatrowej oraz fotowoltaiki z wykorzystaniem metody *project finance*. Ostatni blok tematyczny zawiera pogłębioną analizę uwarunkowań w zakresie kredytowania zielonej energetyki w Polsce. Wskazano w nim zarówno możliwe formy finansowania zielonej energetyki w formule *project finance*, jak również ich praktyczne aspekty (możliwe warianty i warunki transakcji, towarzyszące im wymogi proceduralne oraz obszary problemowe). Recenzowana monografia jest z pewnością istotnym źródłem wiedzy i praktycznych wskazówek dla osób zajmujących się lub planujących zająć się zawodowo transakcjami finansowymi na rynku zielonej energii. Podkreślić należy, że poruszane zagadnienia są umiejętnym połączeniem wiedzy teoretycznej, obowiązujących ram prawnych oraz analizy praktyki na podstawie doświadczeń własnych Autora.

Podsumowując, można stwierdzić, że monografia P. Niedziółki to spójna merytorycznie i logicznie całość, ułatwiająca czytelnikowi zrozumienie przyczyn ryzyka środowiskowo-klimatycznego, genezy podejmowanych aktualnie działań nakierowanych na jego redukcję, a także umożliwia poznanie specyfiki krajowego rynku zielonej energii i występujących na nim transakcji finansujących zielone projekty.

Bez wątpienia omawiana publikacja jest godna polecenia szerokiemu gronu odbiorców – przedstawicielom instytucji sieci bezpieczeństwa finansowego, pracownikom różnych pionów banków i innych instytucji finansowych zaangażowanych w proces finansowania zielonej energetyki, studentom i sympatykom zagadnień związanych z ryzykiem klimatycznym.

Monografia prof. P. Niedziółki, jako jedna z pierwszych w tym zakresie na polskim rynku wydawniczym, powinna zainspirować również innych przedstawicieli świata nauki do kontynuowania i pogłębiania badań w zakresie zależności pomiędzy ryzykiem środowiskowo-klimatycznym a systemem finansowym.